

Respons

Somalia: Ashraf

- Finnes ashraf kun i Somalia?
- Hva slags status har ashraf?
- Er ashraf en minoritetsgruppe?
- Er ashraf en del av Benadir-befolkningen?
- Hvilke ashraf-grupper er det i Somalia?
- Hvilken dialekt snakker ashraf i Somalia?

Innledning

Betegnelsen sharif (flertall ashraf) er en arabisk hederstittel. Den brukes av etterkommerne av profeten Mohammeds klan – Hashim – og særskilt etterkommerne av Mohammeds datter Fatima og hennes mann Ali som var sønn av en av Mohammeds onkler; Abu Talib (Wikipedia 2018b; Jiwa 2016). I sunniislam brukes *sharif* om etterkommerne av Hasan ibn Ali mens *sayyid* brukes om etterkommerne av Hussein ibn Ali som begge var profeten Mohammeds barnebarn.¹ I Somalia brukes vanligvis tittelen sharif/ashraf på etterkommere av både Hussein og Hassan.

Ashraf var opprinnelig overhoder i de mest fremtredende familiene i byene på den arabiske halvøya. Senere fikk de posisjoner som overhoder i Mekka og Medina (Britannica 2015). Medlemmer av den hasjimitiske slekten sitter fortsatt ved makten i Jordan (Wikipedia 2018a).

Sharif/ashraf er altså ikke en særegen somalisk gruppe, men finnes i hele den muslimske verden (Wikipedia 2018b; Jiwa 2016; Kazuo 2004).

¹ Det er verdt å merke seg at stamfaren til Issaq-klanen i Somaliland; Sheikh Issaq ifølge tradisjonen er en etterkommer av Hussein, og omtales derfor som en *seyyid* (Adam s.102). Men det er likevel ikke slik at hans etterkommere, det vil si issaqene er ashraf.

Hva slags status har ashraf i Somalia?

På grunn av (det antatte) slektskapet med profeten, har ashraf i Somalia tradisjonelt vært respekterte og ansett å ha en særskilt religiøs tilhørighet og viten. Det betyr likevel ikke at ashraf generelt har religiøse oppgaver eller er mer troende enn andre somaliere.

Tradisjonelt har fremtredende ashraf meglet i klankonflikter og/eller hatt religiøse posisjoner. Men ulike samfunn, tradisjoner og roller er ikke statiske. De utvikler og endrer seg i takt med politiske, sosiale og teknologiske endringer. Hvilke utslag utviklingen har hatt for ashraf i Somalia, er vanskelig å si. Under borgerkrigen og konfliktene i Sør-Somalia på 1990-tallet var ashraf, i likhet med flere andre grupper, utsatt for overgrep. Væpnede militsgrupper plyndret eiendommene til mange ashraf, og lite tyder på at den tradisjonelle statusen deres beskyttet dem den gangen.

Men sårbarhet og risiko for overgrep er utvilsomt situasjonsbestemt, og normaliseringen av forholdene i landet gavner etter alt å dømme ashraf på lik linje med andre somaliere. Tradisjoner og islam har fortsatt en sterk posisjon i alle deler av landet. Det tilsier at respekten for ashraf generelt og de særskilte samfunnsoppgavene enkelte ashraf har, ikke er vesentlig endret.

Hvilke ashraf-grupper finnes i Somalia?

Både Somalia-kjennere og ashraf-talsmenn deler ashraf i to hovedgrupper: Den ene med Hussein, og den andre med Hassan, som stamfar.

Hussein-gruppen

Etterkommerne av Hussein utgjør ulike grupper eller slekter, tradisjonelt med tilhold i kystbyene i Sør-Somalia, deriblant Mogadishu. Disse anses som del av den såkalte Benadir-befolkningen. Reese (1996, s. v-vi). omtaler disse kystbygruppene – deriblant ashraf, slik:

The existence of the leading lineages inhabiting the towns of the Benaadir coast of Somalia (Muqdisho, Marka, Barawe and Warshaykh) has, in its essence been defined by the ability to remain distinct from, other elements of the wider society in which they operate. Since at least the tenth century, all of these communities have earned their livelihoods via commerce. [...] The key to their intermediate position lay in a delicate balancing act in which town elites managed to maintain social and cultural links with both local and overseas trade partners, while at the same time remaining separate from each. The end result of such cultural juggling was the creation of a coastal identity which, while closely linked to the Somali culture of the interior on the one hand and sharing strong affinities with overseas, particularly Arab, merchants on the other, was distinctly “Benaadiri”.

Hussein-gruppene går også under fellesbetegnelsen *Ba-Alawi* (som betyr «folket som stammer fra Ali»), det vil si ektemannen til profetens datter Fatima). Oversiktene er trolig ikke uttømmende, men gruppene som omtales i litteraturen og av muntlige kilder, er:

- Al Nadir
- Ahmad
- Jamal al-Leyl
- Maqbul

Respons Somalia: Ashraf

Disse kystbygruppene er i stor grad såkalt *gibil cad* (lyshudede) (Abbas, samtale i London 2005; Adam 2013, s. 123). Betegnelse lyshudede og mørkhudede (*gibil madow*) beskriver i utgangspunktet hudfarge og ansiktstrekk, men internt i benadirgruppene henspiller dette i første rekke på rang/statusforskjeller. Lyse og mørke finnes i begge kategorier selv om øvrige somaliere vanligvis omtaler alle benadirer som lyshudede (Adam 2013, s. 122).

Hassan-gruppen

Hassans etterkommere derimot lever hovedsakelig i innlandet, men de finnes også i hovedstaden og trolig andre kystbyer (Abbas, samtale i London 2005; Adam 2013, s. 140).

- Al ahdali (fra Merka)
- Sarman (som tradisjonelt har hatt tilhold i nærheten av Hoddur i Bay-regionen, der de er tilknyttet rahanweyn-klanen Leysan (Lewis 1998, s. 18)). De finnes også i Nedre og Midtre Shabelle, og i Gedo.²
- Sharif Ali
- Sharif Ahmed
- Mohamed Sharif

Ashraf i Somaliland

Somalia-kjenneren og antropologen I. M. Lewis (1998, s. 18) viser til at det også er ashraf i Somaliland. Han mener at en del av dem opprinnelig stammer fra bydelen Shangani i Mogadishu.

Adam (2013, s. 100–103) peker på at Benadir-befolkningen, i motsetning til øvrige (nomadiske) somaliere, har en skriftlig tradisjon med arabisk som skriftspråk. Det kan delvis forklare hvorfor de urbane benadirene ikke har hatt behov for å memorere mer enn to til fire forfedre.³ Det somaliske nomadesamfunnet har som andre nomadesamfunn tradisjon for muntlig overlevering. Men deres mer inngående kunnskap om slektskapsforhold springer i første rekke ut fra behovet for slik kunnskap.

Nomadesamfunn er, i motsetning til bofaste generelt, kjennetegnet av mobilitet med sikte på å finne vann og beite til buskapen. Men man må vite hvem man kan dele vann og beite med, hvilke rettigheter man har og hvem man er solidariske med når kompensasjon for skade på liv eller eiendom skal betales eller mottas. Medlemmer av de somaliske nomadiske klanfamiliene

² Lewis (1998, s. 18) beskriver ashraf i Sarman-området som forhandlere i konfliktene mellom klanene i dette området. Rollen som forhandlere førte til at en av dem, Haraw, ble forvist, og den andre, Leysan (Rahanweyn), ble splittet i to: Leysan Horsis og Leysan Barre. I dette området er ashraf ifølge Lewis kjent som «three feet», og de er fredsmeglere og forhandlere. Tilnavnet er nok beskrivende for nettopp meglersrollen deres.

³ Benadir-kysten og byene Mogadishu, Merka og Brava har historisk sett vært viktige havner og handelssentra. Her har handelsfolk fra inn- og utland – og religiøse lærde – hatt sete fra middelalderen og fremover. Bruken av skriftspråk har derfor dype røtter i disse kystbyene.

kan derfor vanligvis ramse opp sine forfedre i en rekke ledd.⁴ For en mer detaljert redegjørelse for klan og identitet, se Landinfo (2015).

Er ashraf en minoritetsgruppe?

Menkhaus (2016 s. 92–93) peker på at minoritetsbegrepet i en somalisk sammenheng er svært sammensatt:

Discussion of the status of minorities in Somalia is complicated by genuine confusion over what constitutes a “minority” in the Somali context. The confusion has been exasperated by the scramble by Somali asylum seekers to assert minority status (legitimately and fraudulently), in order to improve their chances of being accepted as refugees. In reality, Somalia features a range of different social groups with variable claims to on being a minority. One minority category consists of communities which are ethnically non-Somali, meaning that they have no affiliation (client or otherwise) to a Somali clan. This includes several diverse groups, including the southern Somali coastal commercial populations of the Barawan, reer Benadiri and Bajuni. Another minority category is that of the Somalis who enjoy membership in a clan, but occupy a low status position within that lineage. There are many variations on this complex spectrum of social hierarchy, including occupational minorities – low caste groups within every Somali clan variously known as the Yibir, Midgaan and Tumaal, which has historically been linked to “unclean” occupations such as hair cutting and metalwork. A third group are lineages which are considered “commoner” (boon) as opposed to “noble” (bilis). Among the Rahanwyn clan-family, Bernhard Helander estimated that up to 30 percent of the population falls into the category of boon [...]. A final group in this category are sheegat or adopted clan members in various stages of absorption. The use of Sheegat is especially common in southern Somalia, where high rates of immigration occur, and newcomers must seek protection by adopting the identity of more powerful lineages [...].

Menkhaus beskrivelse illustrerer ashrafs stilling i Somalia: Den ene kategorien eller gruppen ashraf som er en del av Benadir-befolkningen (Hussein), og som tradisjonelt ikke har vært tilknyttet lokale somaliske klaner hverken i et såkalt klient-patron-forhold eller som «adopterte» (somali: sheegad/sheegat).

Den andre ashraf-kategorien (Hassan) derimot, i første rekke dem som er bosatt i innlands- eller jordbruksområdene i sør, er vanligvis adopterte klanmedlemmer i en av de lokale klanene, og er derfor *ikke* en minoritet. Adopsjonen er en prosess hvor en nykommer (og hans eventuelle familie) tilkjennegir overfor de eldre/landsbylederne at han ønsker å slå seg ned i området. Han gir gaver til vertskapet i form av penger og husdyr, og etter en formell seremoni tas han opp i klanen. I prinsippet er de adopterte likeverdige med samme rettigheter som resten av klanens medlemmer (Besteman 1999, s. 80). Men det skjelves likevel mellom de opprinnelige medlemmene og de adopterte, uavhengig av hvor mange generasjoner tilbake adopsjonen skjedde.

⁴ Landsbyen er derimot den viktigste referanserammen for de agropastolistiske klanfamiliene Rahanweyn og Digil. Behovet for å memorere deres patrilineære slektsrekke *abtirsiimo* er derfor mindre, og kunnskapen om slektsleddene er ofte langt mer begrenset enn hos de nomadiske klanene. For øvrig er ikke disse muntlig overleverte genealogiene nødvendigvis korrekte. Men de har en viktig funksjon for de ulike gruppene, ikke minst ved å skape solidaritet mellom medlemmene.

Det begge Ashraf-kategorier har til felles er (antatt) opprinnelse og tradisjonell religiøs posisjon. Men mens den førstnevnte gruppen (Hussein) kan karakteriseres som en minoritet (utenfor det somaliske klansystemet), er den sistnevnte (Hassan) en del av det somaliske klansystemet.

Hamar Weyne, en av de to eldste bydelene i Mogadishu. Der og i nabobydelen Shangani har ashraf tradisjonelt hatt tilhold (foto: Grethe Neufeld).

Hvilken dialekt snakker ashraf?

Ifølge lingvisten Lambertis (1986) kartlegging av somaliske dialekter, finnes det en særegen dialekt, *af-Ashraf* (se også Landinfo 2011, s. 13). Men denne dialekten snakkes ikke av alle ashraf, og den brukes trolig også av andre enn ashraf (Adam 2013, s. 111). Ashraf i innlandet, eksempelvis i Bay og Bakool, snakker den lokale May-dialekten (Adam 2013, s. 191).

Om Landinfos responser

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) innhenter og analyserer informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet (UDI), Utlendingsnemnda (UNE) og Justis- og beredskapsdepartementet har behov for kunnskap om.

Landinfos responser er basert på opplysninger fra nøye utvalgte informasjonskilder, og kan bygge på både skriftlig og muntlig kildemateriale. Opplysningene er behandlet i henhold til [anerkjente kvalitetskriterier for landinformasjon](#) og [Landinfos retningslinjer for kilde- og informasjonsanalyse](#).

En respons er et svar på konkrete spørsmål som saksbehandlere i utlendingsforvaltningen har stilt Landinfo, og er ikke ment å være utfyllende redegjørelser for et tema. Responsene er utarbeidet innenfor korte frister, og kildegrunnlaget er ikke alltid like bredt som i våre temanotater.

Landinfo er en faglig uavhengig enhet, og informasjonen som presenteres, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos responser gir heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som omtales.

Respons Somalia: Ashraf

Referanser

Skriftlige kilder

- Adam, A. S. (2013). *Benadiri people of Somalia. With Particular Reference to the Reer Hamar of Mogadishu*. London: SOAS.
- Besteman, C. (1999). *Unraveling Somalia*. Pennsylvania: University of Pennsylvania Press.
- Britannica (2015, 16. oktober). *Sharif*. Tilgjengelig fra <https://www.britannica.com/topic/sharif> [lastet ned 10. august 2018]
- Jiwa, S. (2016, 1. desember). *Kinship, Camaraderie and Contestation Fatimid Relations with the Ashraf in the Fourth AH /Tenth CE century*. The Institute of Ismaili Studies. Tilgjengelig fra <https://iis.ac.uk/academic-article/kinship-camaraderie-and-contestation-fatimid-relations-ashraf-fourth-ah-tenth-ce> [lastet ned 27. juli 2018]
- Lamberti, M. (1986). *Die Somali-Dialekte*. Hamburg: Helmut Buske Verlag.
- Landinfo (2011, 22. juli). *Språkforhold og dialekter*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra https://landinfo.no/wp-content/uploads/2018/03/Somalia_Spr%C3%A5kforhold-og-dialekter.pdf [lastet ned 27. juli 2018]
- Landinfo (2015, 1. oktober). *Klan og identitet*. Landinfo: Oslo. Tilgjengelig fra <https://landinfo.no/wp-content/uploads/2018/03/Somalia-temanotat-Klan-og-identitet-01102015.pdf> [lastet ned 27. juli 2018]
- Menkhaus, K. (2010). The Question of Ethnicity in Somali Studies. I: Hoehne, M. V. & Luling, V. (Red.) *Milk and Peace. Drought and War. Somali Culture, Society and Politics*. London: Hurst & Company, s. 87–104.
- Kazuo, M. (2004). *Towards the Formation of Sayyido-Sharifology: Questioning Accepted Fact*. Journal of Sophia Asian Studies 22, 87–103. Tilgjengelig fra https://www.academia.edu/2521661/Toward_the_Formation_of_Sayyido-Sharifology_Questioning_Accepted_Fact [lastet ned 27. juli 2018]
- Reese, S. (1996). *Patricians of the Benadir*. Unpublished thesis for the University of Pennsylvania.
- Wikipedia (sist endret 28. juli 2018a). *Sharif*. Tilgjengelig fra <https://en.wikipedia.org/wiki/Sharif> [lastet ned 27. juli 2018]
- Wikipedia (sist endret 15. april 2018b). *Naqib al-ashraf*. Wikipedia. Tilgjengelig fra https://en.wikipedia.org/wiki/Naqib_al-ashraf [lastet ned 27. juli 2018]

Muntlige kilder

- Abbas, Sharif Ahmed. Leder for United Somali Benadiir Council. Samtale i London 16. mars 2005.

© Landinfo 2018

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarframstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.